

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 78.534/1
van 19 december 2025

over

een ontwerp van ministerieel besluit ‘tot vervanging van de
bijlage bij het ministerieel besluit van 30 juni 2024 tot uitvoering
van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 april 2024 tot
toekenning van steun aan ondernemingen voor ecologie-
uitgaven, wat betreft de steun voor ecologie-investeringen op
de LTL-lijst’

Op 21 november 2025 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een ontwerp van ministerieel besluit ‘tot vervanging van de bijlage bij het ministerieel besluit van 30 juni 2024 tot uitvoering van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 april 2024 tot toekenning van steun aan ondernemingen voor ecologie-uitgaven, wat betreft de steun voor ecologie-investeringen op de LTL-lijst’.

Het ontwerp is door de eerste kamer onderzocht op 16 december 2025. De kamer was samengesteld uit Wilfried VAN VAERENBERGH, eerste voorzitter van de Raad van State, Pierre LEFRANC, kamervoorzitter, Tim CORTHAUT, staatsraad, Michel TISON, assessor, en Wim GEURTS, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Allan MAGEROTTE, adjunct-auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 19 december 2025.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET ONTWERP

2. Het om advies voorgelegde ontwerp van ministerieel besluit strekt tot vervanging van de Limitatieve Technologieënlijst (hierna: LTL-lijst), opgenomen als bijlage bij het ministerieel besluit van 30 juni 2024 ‘tot uitvoering van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 april 2024 tot toekenning van de steun aan de ondernemingen voor ecologie-uitgaven, wat betreft de steun voor ecologie-investeringen op de LTL-lijst’.

De bedoelde LTL-lijst bevat de limitatieve opsomming van duurzame technologieën die in aanmerking komen voor ecologiesteun.

3. Artikel 1 van het ontwerp vervangt de bijlage bij het ministerieel besluit van 30 juni 2024.

Artikel 2 regelt de eerste toepassing van de nieuwe LTL-lijst. De subsidieaanvragen ingediend vóór de inwerkingtreding van het aan te nemen ministerieel besluit blijven onder de toepassing van het ministerieel besluit van 30 juni 2024 zoals van kracht vóór de datum van inwerkingtreding van het aan te nemen besluit.

Artikel 3 bepaalt de inwerkingtreding van het te nemen besluit op 1 januari 2026.

ALGEMENE OPMERKING

4. In artikel 6, eerste lid, van het ministerieel besluit van 30 juni 2024, wordt met betrekking tot de aanvaarde kosten verwezen naar “de ecologische meerkost van de essentiële investeringscomponenten, vermeld in artikel 30, eerste lid van het besluit van 19 april 2024”.

Het voorgaande komt erop neer dat, wat de aanvaarde kosten voor ecologie-investeringen op de LTL-lijst betreft, wordt gerefereerd aan de “essentiële investeringscomponenten” zoals die worden vermeld bij elke technologie op de lijst die in bijlage bij het ministerieel besluit van 30 juni 2024 wordt weergegeven. De regeling in verband met de aanvaarde kosten, zoals die wordt toegespitst op de voornoemde “essentiële investeringscomponenten”, dient in overeenstemming te zijn met de Algemene Groepsvrijstellingsverordening¹. Wat dat betreft, dient te worden vastgesteld dat in deel 7 van hoofdstuk III van die verordening bepaalde soorten in aanmerking te nemen kosten worden opgesomd.²

Het ontwerp vervangt de LTL-lijst en derhalve ook de daarin opgenomen “essentiële investeringscomponenten”.

Gevraagd in welke mate met het voorgaande rekening werd gehouden en of kan worden toegelicht in welke mate de vermelde “essentiële investeringscomponenten” als “aanvaarde kost” voldoen aan de voorwaarden van deel 7 van hoofdstuk III van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening, antwoordde de gemachtigde:

“Vooreerst dient te worden benadrukt dat de nieuw ontworpen LTL-lijst geen nieuwe technologieën bevat ten aanzien van de thans geldende lijst. Een aantal technologieën worden gewijzigd, waarbij voor een beperkt aantal technologieën **nieuwe essentiële investeringscomponenten** worden **toegevoegd**. 17 Andere technologieën worden integraal geschrapt. Verder worden een aantal tekstuele aanpassingen doorgevoerd.

Wat betreft de verhouding tussen de LTL-lijst, en de daarin opgenomen essentiële investeringscomponenten, en hoofdstuk 3, deel 7 van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening verwijst gemachtigde naar haar eerder antwoord als geciteerd in opmerking 7 van het advies 76.612/1, welk onverkort van toepassing blijft. Voor elke technologie wordt de ecologische meerkost apart berekend, als opgenomen in de technologiefiche, overeenkomstig de bepalingen van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening. Daarnaast, en afhankelijk van de gekozen technologie, wordt de ecoklasse van de technologie bepaald en daaraan gekoppeld het steunpercentage. Dit steunpercentage wordt bepaald, rekening houdend met de maximale steunpercentages uit de GBER per soort ecologische investering en afhankelijk van de ondernemingsgrootte.

Als voorzien in artikel 30, tweede lid van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 april 2024 tot toekenning van steun aan ondernemingen voor ecologie-uitgaven, past de minister de lijst aan op voordracht van het Agentschap Innoveren en Ondernemen (‘VLAIO’) en na advies van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (‘VITO’). Ter illustratie hiervan gaat als bijlage bij dit antwoord een nota van het VITO met betrekking tot de ontworpen aanpassingen.

¹ Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 ‘waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard’.

² Zie adv.RvS 76.612/1 van 27 juni 2024 over een ontwerp dat heeft geleid tot het ministerieel besluit van 30 juni 2024 ‘tot uitvoering van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 april 2024 tot toekenning van steun aan ondernemingen voor ecologie-uitgaven, wat betreft de steun voor ecologie-investeringen op de LTL-lijst’, opmerking 7.

Dat bij het opstellen en bijwerken van de LTL-lijst expliciet rekening wordt gehouden met de ‘in aanmerking te nemen kosten’ volgens de Algemene Groepsvrijstellingsverordening, en de andere geldende voorwaarden, blijkt bijvoorbeeld expliciet uit de schrapping van technologieën met betrekking tot koeling. Krachtens de Algemene Groepsvrijstellingsverordening kan er enkel steun worden toegekend voor ecologie-uitgaven om te voldoen aan reeds vastgestelde maar nog niet van kracht zijnde Unienormen, op voorwaarde dat de investering ten minste 18 maanden voor de inwerkingtreding van de norm is uitgevoerd en voltooid. Gelet op de maximale doorlooptijd van een ecologie-investering over 3 jaar en gelet op de inwerkingtreding van de F-gassenverordening³ in 2030, worden een aantal technologieën rond koeling geschrapt uit de LTL-Lijst.” (eigen vetdruk)

De Raad van State, afdeling Wetgeving neemt hiervan akte.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Aanhef

5. Artikel 30, tweede lid, van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 april 2024 ‘tot toekenning van steun aan ondernemingen voor ecologie-uitgaven’, machtigt de bevoegde minister tot het vaststellen en aanpassen van de LTL-lijst op voordracht van het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) en na advies van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO).

Beide reglementair opgelegde voorafgaande vormvereisten werden vervuld bij nota van het VLAIO van 29 oktober 2025 en advies van VITO van september 2025.

In de aanhef dient melding te worden gemaakt van het vervullen van die vormvereisten.

6. In de rubriek ‘Rechtsgronden’ van de aanhef dienen de verwijzingen naar artikel 14, eerste lid, van het decreet van 16 maart 2012 ‘betreffende het economisch ondersteuningsbeleid’ en naar artikel 37, tweede lid, van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 april 2024 ‘tot toekenning van steun aan ondernemingen voor ecologie-uitgaven’ te worden aangevuld met de wetshistoriek.

³ Voetnoot 1 uit het antwoord van de gemachtigde: Verordening (EU) 2024/573 van 7 februari 2024 betreffende gefluoreerde broeikasgassen, tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 517/2014.

7. In de wetshistoriek van artikel 37/1 van het decreet van 16 maart 2012 dient “*vervangen* bij het besluit van de Vlaamse Regering van 23 december 2022” te worden geschreven in plaats van “*gewijzigd* bij het besluit van de Vlaamse Regering van 23 december 2022”.

Bijlage

8. De bij het ontwerp gevoegde bijlage verwijst naar een technische norm NEN-EN 15869-3:2019.⁴ Het blijkt niet dat deze werd bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad of in het Publicatieblad van de Europese Unie.

In het verleden heeft de Raad van State al herhaaldelijk gewezen op het probleem dat technische normen waarnaar wordt verwezen in wet- en regelgeving niet in het Belgisch Staatsblad worden bekendgemaakt, dat ze niet in het Nederlands en in het Frans zijn gesteld of vertaald, en dat ze in de regel enkel beschikbaar zouden zijn tegen een bepaalde vergoeding.⁵

Aan artikel VIII.2 van het Wetboek van economisch recht ligt de bedoeling ten grondslag om tegemoet te komen aan het knelpunt van de ontbrekende bekendmaking van technische normen waarnaar in Belgische rechtsregels wordt verwezen. Luidens het tweede lid van dat artikel kunnen de Staat en alle andere publiekrechtelijke personen de toepassing van een door het Bureau voor Normalisatie gepubliceerde norm of deel van een norm verplichten. Zij brengen het Bureau voor Normalisatie hiervan vooraf op de hoogte. De specifiek Belgische normen die verplicht worden gesteld, worden op de website van het Bureau voor Normalisatie raadpleegbaar gesteld volgens de door de Koning vastgestelde nadere regels, zonder de mogelijkheid om deze te downloaden of af te drukken. De andere normen die verplicht worden gesteld, worden kosteloos ter beschikking gesteld door de auteur van de reglementering op zodanige wijze dat de auteursrechten op die normen nageleefd worden. Als er een vertaling nodig is, kan het Bureau voor Normalisatie de kosten voor de vertaling van deze norm door een derde partij aan de regelgevende overheid factureren.

Voor zover de norm waarnaar wordt verwezen in de bijlage bij het ontwerp kan worden beschouwd als een door het Bureau voor Normalisatie gepubliceerde norm, zullen de voorschriften die zijn opgenomen in de voornoemde bepaling van het Wetboek van economisch recht op het vlak van de raadpleging en de terbeschikkingstelling van de betrokken norm moeten worden nageleefd. In de mate evenwel dat de bijlage bij het ontwerp een technische norm beoogt waarvoor artikel VIII.2 van het Wetboek van economisch recht niet in dezelfde waarborgen voorziet op het vlak van de raadpleging en terbeschikkingstelling ervan via de website van het Bureau voor Normalisatie,⁶ blijft de vraag relevant of die norm is bekendgemaakt op een wijze die beantwoordt aan de essentiële randvoorwaarden op het gebied van toegankelijkheid en kenbaarheid van een officiële bekendmaking.⁷ Indien dat niet het geval is, wordt, wat de desbetreffende technische normen betreft, nog steeds verwezen naar normen die niet overeenkomstig artikel 190 van de Grondwet zijn bekendgemaakt en die bijgevolg in beginsel niet tegenwerpbaar zijn.

⁴ Op de website van het Bureau voor Normalisatie is NBN EN 15869-3:2019 raadpleegbaar (<https://www.nbn.be>).

DE GRIFFIER

DE EERSTE VOORZITTER

Wim GEURTS

Wilfried VAN VAERENBERGH

⁵ Zie ook JENART C., *Outsourcing rulemaking powers. Constitutional limits and national safeguards*, Oxford University Press, 2022, 320 p.

⁶ Vermits het om een andere norm gaat dan de specifieke Belgische normen die verplicht worden gesteld en waaromtrent in artikel VIII.2, tweede lid, van het Wetboek van economisch recht, wordt bepaald dat deze kosteloos ter beschikking gesteld worden door de auteur van de reglementering op zodanige wijze dat de auteursrechten op die normen nageleefd worden en dat, als er een vertaling nodig is, het Bureau voor Normalisatie de kosten voor de vertaling van deze normen door een derde partij aan de regelgevende overheid kan factureren.

⁷ Het betrokken principe werd, zij het met betrekking tot een andere aangelegenheid, recent door het Grondwettelijk Hof als volgt in herinnering gebracht: “Wanneer de bevoegde wetgever het evenwel, in uitzonderlijke omstandigheden, noodzakelijk acht om af te wijken van [de gecentraliseerde bekendmaking van alle teksten met wettskrachtige of verordenende waarde die bindende kracht hebben in de Belgische rechtsorde] door te verwijzen naar door een overheidsinstantie uitgevaardigde teksten die niet in het Belgisch Staatsblad zijn bekendgemaakt en daaraan bindende gevolgen te verbinden ten aanzien van een algemeenheid van de burgers, is het minstens vereist dat hij in de desbetreffende wettskrachtige bepaling op nauwkeurige wijze de vindplaats en de wijze van bekendmaking van die teksten aangeeft. Daarenboven dient die wijze van bekendmaking soortgelijke waarborgen inzake voorzienbaarheid en duidelijkheid te bieden als een bekendmaking in het Belgisch Staatsblad, hetgeen onder meer veronderstelt dat de tekst voor eenieder eenvoudig raadpleegbaar is, dat er zekerheid bestaat over de tijdstippen van bekendmaking en van inwerkingtreding, en dat niet enkel de actuele tekstversie kan worden geraadpleegd, maar ook de tekstversies die in het verleden van kracht zijn geweest” (GwH 16 februari 2023, nr. 26/2023, B.54.4, wat betreft de vaststelling van rode zones in het kader van de COVID-pandemie). Zie ook, wat de taal van de bekendmaking betreft, GwH 14 juli 1994, nr. 59/94, B.4.